

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

สมมาลี เชื้อพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

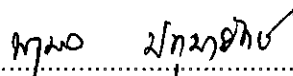
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

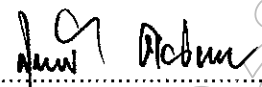
มิถุนายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

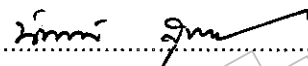
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ สุมาลี เชื้อพันธ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ปทุมารักษ์)

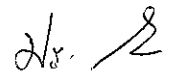

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.สุภาภรณ์ ด่วงแพง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน สุวรรณรูป)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ปทุมารักษ์)

.....กรรมการ
(ดร.สุภาภรณ์ ด่วงแพง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิวิณา มีประดิษฐ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 10 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2550

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความตั้งใจ ความมุ่งมั่นของผู้วิจัย และได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ปทุมรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.สุภาภรณ์ ดั่งแพง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ให้กำลังใจ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียด ถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางจากการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน สุวรรณรูป และ ดร.ปวีณา มีประดิษฐ์ กรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ยิ่ง ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิ ศรเสริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวณา กิริยิตตวงศ์ และอาจารย์บุญจันทร์ วงศ์สุนทรรัตน์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ คุณน้ำเพชร หล่อตระกูล และคุณสายฝน ม่วงคุ้ม ที่กรุณาอนุญาตให้ใช้เครื่องมือของท่านในการทำวิจัยครั้งนี้ การวิจัยนี้ส่วนหนึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วยพิเศษ หัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอกและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ในโรงพยาบาล บางละมุง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ และเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาในระดับปริญญาโท

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ และฝึกให้ผู้วิจัยมีความอดทน เสียสละ มีแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ รวมทั้งขอขอบคุณเพื่อน ๆ ที่เป็นกัลยาณมิตร ทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีมาโดยตลอด

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ป่วยในคลินิกเบาหวานแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาล บางละมุง ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดีจึงทำให้งานวิจัยสำเร็จลงได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งที่ทำให้ลูกประสบความสำเร็จมาจนถึงวันนี้ ขอขอบคุณสามีและลูก สำหรับความรัก ความเข้าใจ ตลอดจนกำลังใจที่มีให้เสมอมา

สุมาลี เชื้อพันธ์

46921577: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่; พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลเท้า/ สภาวะเท้า/ ประสพการณ์การดูแลเท้า/ การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า/ การสนับสนุนทางสังคม/ ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

สุมาลี เชื้อพันธ์: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 (FOCTORS INFLUENCING FOOT CARE BEHAVIORS IN PATIENTS WITH TYPE II DIABETES) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: นฤมล ปทุมรักษ์, Ph.D., สุภาภรณ์ ดวงแพง, D.N.S. 104 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

พฤติกรรมการดูแลเท้าอย่างสม่ำเสมอจะช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดแผลที่เท้า แต่มีผู้ป่วยเบาหวานจำนวนน้อยที่มีพฤติกรรมการดูแลเท้าอย่างสม่ำเสมอ การวิจัยเชิงบรรยายครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ยังไม่เคยมีแผลที่เท้า ซึ่งมารับบริการในคลินิกเบาหวาน แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 82 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลเท้า (เกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดเท้า การตรวจเท้าเพื่อหาความผิดปกติ การป้องกันอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดแผลที่เท้าและการบริหารเท้า) แบบสัมภาษณ์การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า แบบสัมภาษณ์การสนับสนุนทางสังคมและแบบสัมภาษณ์ประสพการณ์เดิมเกี่ยวกับการดูแลเท้า ส่วนสภาวะเท้าประเมินจากเครื่องมือวัดการรับรู้ความรู้สึกส่วนปลายเท้า การตรวจความผิดปกติของโครงสร้างเท้าและการไหลเวียนของหลอดเลือดส่วนปลายเท้า

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมี พฤติกรรมการดูแลเท้า 3-4 วันต่อสัปดาห์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.4$, $SD=0.7$) จากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ พบว่าประสพการณ์เดิมเกี่ยวกับการดูแลเท้า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า การสนับสนุนทางสังคมและสภาวะเท้าสามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลเท้าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ร้อยละ 71 ($R^2=.71$; $F(4, 77) = 46.81$, $p<.001$) โดยประสพการณ์เดิมเกี่ยวกับการดูแลเท้าสามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลเท้าได้มากที่สุด ($\beta=.51$, $p<.001$) รองลงมาได้แก่การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า การสนับสนุนทางสังคมและสภาวะเท้า ตามลำดับ ($\beta=.32$, $p<.001$; $\beta=.22$, $p<.01$; $\beta=.17$, $p<.01$) ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวานควรเป็นกิจกรรมที่มีการส่งเสริมเพิ่มพูนเกี่ยวกับประสพการณ์การดูแลเท้า ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการดูแลเท้า ตลอดจนการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งจะทำให้ผู้ป่วยเบาหวานให้มีพฤติกรรมการดูแลเท้าอย่างสม่ำเสมอ

46921577: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: FOOT CARE BEHAVIOR/ FOOT CONDITION/ PRIOR FOOT CARE
EXPERIENCES/ PERCEIVED FOOT CARE SELF-EFFICACY/ SOCIAL
SUPPORT/ TYPE II DIABETES

SUMALEE CHURPAN: FACTORS INFLUENCING FOOT CARE BEHAVIORS IN
PATIENTS WITH TYPE II DIABETES. ADVISORY COMMITTEE: NARUMON PATHUMARAK,
Ph.D., SUPAPORN DUANGPAENG, D.N.S. 104 P. 2007

Regular foot care behaviors can reduce the risk of developing foot ulcer in patients with diabetes. Unfortunately, few diabetic patients adhere to foot care behaviors. The purpose of this study was to identify factors influencing foot care behaviors in persons with type II diabetes who had not developed foot ulcer. The 82 samples from out-patient of diabetes clinic in Banglamung Hospital, Chonburi Province, Thailand, completed the study. The research instruments were questionnaires of foot care behaviors related to prevention of diabetes foot ulcer (keeping foot clean and soft, checking for foot abnormality, preventing foot trauma, and foot exercise), perceived self efficacy for foot care, social support, and prior foot care experiences. In addition, the instrument for assessing sensation in the foot, inspection of foot structure abnormalities, and foot circulation were methods measured foot condition.

The results showed that the majority of the samples performed their foot care behaviors 3-4 days per week ($\bar{X} = 3.4$, $SD=0.7$) which was a frequency known to be moderate. The multiple regression analysis indicated that 71 percent of variance in foot care behaviors was significantly predicted by prior foot care experiences, perceived self-efficacy for foot care behaviors, social support, and foot care conditions ($R^2=.71$; $F(4, 77) = 46.81$, $p < .001$). Prior foot care experiences explained most variance in foot care behaviors ($\beta=.51$, $p < .001$), followed by perceived self-efficacy for foot care behaviors, social support, and foot care conditions ($\beta = .32$, $p < .001$; $\beta = .22$, $p < .01$; $\beta = .17$, $p < .01$, respectively). Therefore, interventions to promote foot care behaviors can be most beneficial if foot care experience, self efficacy, and social support of diabetic patient are encouraged.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำถามในการวิจัย.....	6
สมมุติฐานการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ตัวแปรที่ศึกษา.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 กับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะเท้า.....	11
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาวะเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2.....	14
การดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2.....	16
พฤติกรรมและการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2.....	20
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการดูแลเท้าในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2.....	21
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	28
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
4 ผลการวิจัย.....	38
ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	38
ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา.....	42
ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะเท้า ประสิทธิภาพเดิมเกี่ยวกับการดูแลเท้า การรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า การสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการดูแล เท้าของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2	49
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2	50
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	52
อภิปรายผล.....	52
ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้.....	56
ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป.....	57
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	71
ภาคผนวก ก.....	72
ภาคผนวก ข.....	97
ภาคผนวก ค.....	99
ภาคผนวก ง.....	101
ประวัติย่อของผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าพิสัย ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนก ตามข้อมูลส่วนบุคคลและ ข้อมูลสุขภาพ ($N = 82$)	39
2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนพฤติกรรมการดูแลเท้าและระดับ พฤติกรรมการดูแลเท้าของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 82$)	43
3 จำนวน ร้อยละของสภาวะเท้าของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 82$)	45
4 จำนวน ร้อยละ ของสภาวะเท้าด้านการรับรู้ความรู้สึกส่วนปลายเท้า การไหลเวียนโลหิต ส่วนปลายเท้า และโครงสร้างเท้า ($N = 82$)	45
5 จำนวน ร้อยละของประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการดูแลเท้าของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 82$) ..	47
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า ของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 82$)	48
7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 82$)	49
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่าง สภาวะเท้า ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับ การดูแลเท้า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า การสนับสนุนทางสังคมและ พฤติกรรมการดูแลเท้า ($N = 82$)	50
9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างสภาวะเท้า ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับ การดูแลเท้า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการดูแลเท้า การสนับสนุนทางสังคมกับ พฤติกรรมการดูแลเท้าของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 82$)	51

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
---	----------------------------	----

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University